

ΓΣΓ 231

I. Νικολάου

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΦΗΓΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

αφήγηση: α) η πράξη της αφήγησης

β) το περιεχόμενο της αφήγησης

γ) το προϊόν, το αποτέλεσμα της αφήγησης (αφήγημα)

ποίησις = αφηγησις
από αφηγήσις
από αφηγήσις

ιστορία/πλοκή (ποτέ δεν ταυτίζονται): α) ιστορία ('fabula'/histoire): η πρώτη ύλη, ο μύθος, τα γεγονότα στη χρονολογική τους σειρά, όπως συνάγονται ως αποτέλεσμα της ανάγνωσης, η υπόθεση, η σύννοψη.

β) πλοκή ('suzet'/récit): η διάταξη των γεγονότων στο πλαίσιο της αφήγησης σύμφωνα με τη συγγραφική βούληση.

συστάσις
από αφηγήσις
από αφηγήσις
από αφηγήσις
από αφηγήσις

αφηγηματικά επίπεδα (Genette): α) εξωδιηγητικό: πρόλογοι, επίλογοι μυθιστορημάτων, εκδοτικά σημειώματα, οτιδήποτε παραπέμπει (ή υποδύεται) στις συνθήκες της σύνθεσης ή της αφήγησης (λ.χ. προοίμιο στο *Δεκαήμερο*, όπου ο χρόνος είναι το 1350).

β) διηγητικό ή ενδοδιηγητικό: κύρια αφήγηση (οι δέκα νέοι που βρίσκονται στην εξοχή της Φλωρεντίας για να αποφύγουν την πανούκλα στο *Δεκαήμερο*, όπου ο χρόνος είναι το 1348).

γ) μεταδιηγητικό ή υποδιηγητικό: οι ενσωματωμένες στην κύρια αφήγηση (οι ιστορίες που διηγούνται εκ περιτροπής οι δέκα νέοι, λ.χ. η αφήγηση του "Πεπτωκότος αγγέλου" από την Παμπινέα στο *Δεκαήμερο*).

Αφηγητής: δεν υπάρχει αφήγηση χωρίς αφηγητή. Ο αφηγητής δεν ταυτίζεται με τον συγγραφέα ως ιστορικό πρόσωπο, είναι ο φορέας της αφήγησης, μια λειτουργία του κειμένου, μέρος του μυθοπλαστικού κόσμου, όπως και οι χαρακτήρες και ο αποδέκτης της αφήγησης (που αντιστοίχως δεν ταυτίζεται με τον φυσικό/ιστορικό αναγνώστη).

Τυπολογίες:

~ανάλογα με το πόσο προβάλλεται στην αφήγηση (Chatman): α) καλυμμένος (διαφανής αφήγηση)

β) φανερός (αδιαφανής αφήγηση, ο αφηγητής έχει επίγνωση της αφηγηματικής του λειτουργίας)

~ανάλογα με τη συμμετοχή τους στην ιστορία που αφηγούνται (Booth): δραματοποιημένοι και μη δραματοποιημένοι

~ανάλογα με τη συνείδηση του ρόλου τους (Booth): αυτοσυνειδητοποιημένοι και μη συνειδητοποιημένοι

~ανάλογα με τη γνώση των γεγονότων που αφηγούνται (Booth):

προνομιακοί και περιορισμένοι

(σε άλλη διάκριση μιλούμε για αφηγητή -θεό, όπου $A > I$, αφηγητή -άνθρωπο, όπου $A = I$ και αφηγητή -κάμερα, όπου $A < I$)

~ανάλογα με την εμπιστοσύνη που εμπνέουν για την αφήγησή τους (Booth):
αξιοπίστοι και αναξιοπίστοι

~ανάλογα με τη συμμετοχή τους στην ιστορία και με το αφηγηματικό επίπεδο όπου ανήκουν (Genette):

α) ομοδιηγητικοί και ετεροδιηγητικοί

(εξωδιηγητικοί)

β) εξωδιηγητικοί και ενδοδιηγητικοί (ο αφηγητής του Δεκαήμερου είναι ένας εξωδιηγητικός-ετεροδιηγητικός αφηγητής της ιστορίας των δέκα νέων στη Φλωρεντία ενώ η Παμπινέα στον "Πεπτωκότα Άγγελο" είναι ενδοδιηγητική - ετεροδιηγητική αφηγήτρια και η α' πρόσωπη αφήγηση του Αλμπέρτο στη Λιζέτα τον καθιστά ενδοδιηγητικό σε σχέση με την ιστορία της Παμπινέα ομοδιηγητικό αφηγητή)

οπτική γωνία (Pouillon): α) vision par derrière= ο αφηγητής γνωρίζει περισσότερα από τα πρόσωπα

β) vision avec= ο αφηγητής γνωρίζει τόσα όσα και τα πρόσωπα

γ) vision du dehors= ο αφηγητής γνωρίζει λιγότερα από οποιοδήποτε πρόσωπο της ιστορίας

αφηγηματικός χρόνος (Genette): Οργάνωση του αφηγηματικού χρόνου με βάση:

α) τάξη: ~ισοχρονία

~αναχρονία (ανάληψη=αναδρομική ανάκληση γεγονότος στην αφήγηση και πρόληψη=προδρομική ανάκληση του)

β) διάρκεια: ~σκηνή ($XA = XI$)

~περίληψη ($XA < XI$, όπου και η έλλειψη $XA = 0$)

~επιβράδυνση ($XA > XI$, όπου και η παύση $XI = 0$)

γ) συχνότητα: ~μοναδική αφήγηση (αφήγηση μία φορά αυτού που συνέβει στην ιστορία μόνο μία φορά)

~πολυμοναδική (ν φορές αυτό που συνέβει ν φορές στην ιστορία)

~επαναληπτική (ν φορές αυτό που συνέβει μία φορά)

~θαμιστική (μία φορά αυτό που συνέβει ν φορές)

απόδοση του λόγου των χαρακτήρων στην αφήγηση (Genette):

α) μιμούμενος ή ευθύς λόγος: ο αφηγητής προσποιείται ότι παραχωρεί τον λόγο στους ήρωες και αναπαράγει τον λόγο τους χωρίς αλλοιώσεις (λ.χ. ο λόγος του Αλμπέρτο στην αφήγηση της Παμπινέα).

β) διηγηματοποιημένος ή αφηγημένος λόγος: ο λόγος των προσώπων εκφέρεται από τον αφηγητή, ο αναγνώστης δεν γνωρίζει τα "πραγματικά" λόγια, καθώς υπάρχει διαμεσολάβηση.

γ) μετατιθέμενος ή πλάγιος λόγος: ενδιάμεση κατάσταση όπου ο λόγος των προσώπων εγγράφεται γραμματικά στο λόγο του αφηγητή, αλλά διατηρεί ρητορικά στοιχεία του λόγου του προσώπου.